

Trelleborgs småbåtshamnar – ansvar och framtid

Sedan 2000-talet har ansvaret för småbåtshamnarna i Skåre, Gislöv, Smygehamn och Västra småbåtshamnen i Trelleborg varit en del av Tekniska förvaltningens gatuavdelning. Ansvaret ligger på underhåll och skötsel av hamnarna samt arrenden inom hamnområdena. Hanteringen av båtplatser och avgifter ligger på Fritidsförvaltningen. Utöver dessa finns andra intressenter inom hamnområdena; Trelleborgs Utvecklings AB, Östersjöterminalen, Kommunstyrelsen, Fastighetsnämnden, Vägverket samt privata intressenter av olika slag.

Tekniska nämnden anser att ansvarsfrågan är oklar och tog därför ett beslut, den 3 december 2008, där man föreslår att Kommunstyrelsen utreder och klarlägger ansvaret för småbåtshamnarna i syfte att tydliggöra Trelleborgs kommuns planering för hamnarnas framtid. Kommunstyrelsen beslutade den 8 januari 2009 att tillgodose detta önskemål och gav Kommundirektören i uppdrag att genomföra en utredning som ska vara klar den 31 maj.

I Trelleborgs kommun finns tre hamnar med en längre historia. Skåre och Gislöv anlades ursprungligen för fiskets behov medan Smygehamn anlades för att skeppa ut kalk från kalkbrytningen. Den fjärde, Västra småbåtshamnen, anlades för att kompensera de fastigheter på Stavstenvägen som gick miste om sina strandtomter när västra infarten byggdes. I två av småbåtshamnarna, Gislöv och Smygehamn, finns verksamhetsråd. I dessa finns åtta ledamöter som representerar olika intressen i hamnarna.

Båtklubbarna är, utifrån en gammal uppgörelse, befriade från att betala arrende och har uppgiften att ta upp gästhamnsavgifter vilket sker mot en viss provision.

Hamnområdena och intilliggande fastigheter som används till hamnverksamhet ägs av kommunen. Själva hamnbassängen ägs däremot bara av kommunen i Skåre. Övriga hamnbassänger ägs av Trelleborgs hamn AB, vilket innebär ett indirekt ägande av kommunen i kraft av att det är ett helägt kommunalt bolag. Hamnbassängerna, utom Skåre, ingår i den stora fastighet som heter Innerstaden 6:89 och som även omfattar Trelleborgs hamns hamnbassäng och en del kajområden samt allt vatten i Östersjön som tillhör Trelleborgs kommun.

Kostnaderna för att driva småbåtshamnarna låg under åren 2000-2006 på mellan två och tre miljoner kronor årligen. Intäkterna låg mellan 0,7 och en miljon kronor vilket gav nettokostnader på mellan en och två miljoner kronor årligen. De två senaste åren, 2007 och 2008, har dock kostnaderna ökat väsentligt, till 4,6 miljoner kronor 2007 och 6,2 miljoner kronor 2008. Intäkterna var drygt en miljon kronor vilket gav nettokostnader på 3,6 respektive fem miljoner kronor för de båda åren. Nettokostnaderna dessa båda år översteg budgeten med 1,3 respektive 2,4 miljoner kronor. Enligt uppgift från Tekniska förvaltningen bekostas budgetavvikelsen genom en neddragning av barmarksunderhållet inom Gatuavdelningens budget. Skillnaden mellan 2000-2006 och 2007-2008 är främst att kapitaltjänstkostnaderna ökat genom investeringar i Smygehamn för att få bukt med tången och att muddringen ökade i omfattning, ett behov som också kommer att finnas de närmaste åren. Kostnaderna för småhamnsverksamheten bedöms därför i framtiden ligga på minst 2008 års nivå.

Intäkterna för småbåtshamnarna sker till största delen genom båtplatsavgifter. Årskostnaden för båtplats beror på båtens bredd, upp till två meters bredd kostar 1 012 kronor per år och för de största båtarna, bredd 4-4,5 meter, 3 410 kronor per år. Elavgiften är 295 kronor per år. Båtplatser längs kaj och fiskebåtar kostar beroende på båtens längd. Gästbåtsavgiften är 130 kronor per dygn i Skåre och Smyge och 150 kronor per dygn i Gislöv. Båtplatsavgifterna höjdes senast den 1 januari 2002 och är generellt låga jämfört med andra hamnar i Skåne, både gällande årsavgift och gästbåtsavgift. Båtplatsintäkterna uppgick till en miljon kronor 2008 varav 690 000 kronor tillföll Tekniska förvaltningen och 309 000 kronor tillföll Fritidsförvaltningen för att täcka deras administrations- och datakostnader. Tekniska förvaltningen har även intäkter från arrenden på cirka 120 000 kronor årligen.

Skåre hamn

Skåre hamn och området runt denna är uppdelat på två fastigheter som ägs av Trelleborgs kommun. Inom de båda fastigheterna finns hoddorna i hamnen och de uppställningsplatser som används som vinterförvaring. Även den tidigare bredplatsen för fisknät ingår i den ena fastigheten.

Antalet båtplatser i hamnen uppgår till 70, av dessa är sju licensierade fiskare. I kölista (april 2009) för ny båtplats står 29 personer och 16 innehavare av båtplats önskar annan plats.

Under 2008 hade Skåre besök av 96 gästbåtar.

Det finns en aktiv båtklubb och ett aktivt byalag som deltar i verksamheten i hamnen. Det finns tillgång till toalett och miljöstation och det finns trailerramp och mastkran. En mindre skeppshandel har verksamhet i hamnen.

Ett femtontal hoddor finns utmed västra kajen. Det är generellt snyggt och pryddligt men två av hoddorna är förfallna och en hodka skulle behöva fräschas upp. Väster om hamnen finns ytterligare ett tiotal hoddor på kommunens mark.

Hamnen har inget verksamhetsråd.

Skåre hamn är klassad som mottagningshamn för större fiskefångster, över 800 kg.

I Skåre hamn har en investering om 3,2 miljoner kronor beslutats som innefattar byggande av ishus och förråd, viss renovering av piren, ny belysning och installation av toalettsug. Halva kostnaden täcks genom EU-bidrag.

Tekniska förvaltningen sköter drift och underhåll av hamnen och båtklubben och byalaget tar hand om det mesta av verksamheten. Företagare är yrkesfiskarna och innehavaren av skeppshandeln. I Skåre finns förutsättningar att låta båtklubben ta över den dagliga skötseln av hamnen. Ett förslag till avtal håller, i skrivande stund, på att tas fram av Tekniska förvaltningen.

Skåre hamn är idag främst en hamn för fiske- och fritidsbåtar men även i mindre grad för gästbåtar. Den har en omgivande miljö med gammalt fiskeläge och trevliga promenadmöjligheter längs kusten åt båda håll. Man har dock låg utåtriktad verksamhet mot turister. Hamnen är ganska liten och har idag inte kapacitet att bli en större gästhamn.

Genom etablering av bostäder på Maglarps strand kan efterfrågan på båtplatser komma att öka. Detta har inte beaktats i utbyggnadsplanerna för bostäder. En eventuell utbyggnad av hamnen i Skåre borde omfatta även utökad gästhamnskapacitet, etablering av andra verksamheter och utveckling som turistmål.

Västra småbåtshamnen

Hamnen byggdes utifrån en vattendom där 34 fastighetsägare på Stavstenvägen skulle få tillgång till båtplats efter att man mist sin strandtomt genom byggandet av Västra infarten. Denna rätt följer respektive fastighet och går över till en ny ägare vid fastighetsförsäljning. Hamnen är enkel i sin utformning med kajer och trailerramp. Placeringen av hamnen är inte den bästa då ständig muddring behövs för att hålla sanden borta och inloppet öppet. De bryggor som finns tas upp på hösten och läggs i på våren. Området är inhägnat och det finns uppställningsplats för vinterförvaring. Hamnområdet är lite skräpigt och ger ett dystert intryck. Byggnaden mitt på markområdet är inget märkvärdigt och förrådsbyggnaden lite längre ner mot havet är närmast anskrämlig. Toalett finns på intilliggande rastplats och sköts av Tekniska förvaltningen. Hamnområdet ägs av kommunen och hamnbassängen av Trelleborgs hamn AB. Västra småbåtshamnen bör, med tanke på sin olämpliga placering och förutsättningar, på sikt avvecklas och eventuellt ersättas av båtplatser med annat läge.

Gislövs hamn

Hamnområdet är uppdelat på fyra fastigheter vilka ägs av kommunen. Hamnbassängen tillhör fastigheten Innerstaden 6:89 och ägs av Trelleborgs hamn AB.

I hamnen finns tillgång till en rad faciliteter såsom toalett, dusch, trailerramp, kran, maskkran, försäljning av bensin och diesel samt maskinservice. Kranen sköts av båtklubben medan Tekniska förvaltningen hanterar maskkranen.

Det finns två licensierade yrkesfiskare med Gislöv som hemmahamn samt två licensierade fiskare som hyr båtplats men har annan hemmahamn. Gislöv är, liksom Skåre, mottagningshamn för fiskefångster över 800 kg.

Gislöv är en populär hamn med 265 båtplatser och med 37 i kö för att få ny båtplats och 18 som vill ha annan plats. Antalet gästbåtar 2008 var 2 404. En utbyggnadsplan finns för att tillgodose behovet men har inte beslutats av Tekniska nämnden.

Det finns ett verksamhetsråd för Gislövs hamn där de olika intressenterna finns med; båtklubben, Sirmiones skeppslag som renoverar gamla båtar, sjöscouterna, fiskarna, boenden och företagare.

En caféverksamhet finns i hamnområdet. Andra företag är OKQ8 som säljer drivmedel samt Marinservice.

Under de tre sommarmånaderna har det under de senaste åren funnits en turistbyrå i hamnen i Trelleborgs Utvecklings AB:s regi, denna är dock indragen 2009 av besparingsskäl.

Kajen där hoddorna finns skulle behöva läggas om då det är ganska ojämnt.

I Gislöv finns några fler intressenter än i Skåre. Föreningslivet är större liksom näringsverksamheten. Gällande de kommundillhöriga verksamheterna är det turistbyrån under tre månader per år som tidigare tillkommit. I nuvarande läge finns inga större intresseproblem mellan de olika aktörerna.

Gislövs hamn har stor potential att utvecklas. Den är den klart största av småbåtshamnarna och dominerar även som gästhamn. Gislövs läge är ett genuint fiskeläge. Badstrand finns i närheten. Butik finns en bit från hamnen och café finns i hamnområdet. Gislövs hamn är redan idag ett utflyktsmål för trelleborgare och turister men har förutsättningar och kapacitet att öka attraktionen som turist- och besöksmål.

Smygehamn

Hamnområdet i Smygehamn består av fyra fastigheter som ägs av kommunen. Hamnbassängen tillhör den välbekanta Innerstaden 6:89 som ägs av Trelleborgs hamn AB. Angränsande fastighet i nordost ägs av Östersjöterminalen. Det är den fastighet där Hamnkrogen tidigare låg och som numera är riven. Tanken är att fastigheten ska inrymma besökscentra för turister. Området söder om denna fastighet ägs av kommunen medan området med Köpmansmagasinet ägs av en privatperson. I den privata fastigheten ingår också en smal remsa norr om Östersjöterminalens fastighet, ungefär det som är cykelbana. Köpmansmagasinet hyrs av Trelleborgs Utvecklings AB som bedriver turistverksamhet, olika evanemang och utställning och försäljning av konst och konsthantverk. Caféverksamhet finns också i Köpmansmagasinet. I en annexbyggnad till Köpmansmagasinet finns en butik. Flera verksamheter finns i hamnområdet; kiosk med servering, rökeri med servering, café och en mindre affär med presentartiklar. Ett båtvarv finns i västra delen av hamnområdet. Alla verksamheter ligger på kommunmark och omfattas av arrendeavtal förutom rökeriet som omfattas av tomträtt. Det finns en hamnstuga som förvaltas av Fastighetsförvaltningen och hyrs ut av Turistbyrån. Fastighetsförvaltningen har också hand om vandrarhemmet, fyrtornet och övriga byggnader på den fastighet som ligger ett par hundra meter väster om hamnen. Genom närheten till riksväg 9 är Vägverket också en intressent som påverkar verksamheten. I Smygehamn finns två licensierade fiskare. Antalet båtplatser är 89, det finns 32 i kö för ny båtplats och sju som vill byta plats. Det kom 334 gästbåtar under 2008. Det finns en båtklubb som, liksom i övriga hamnar, tar upp gästhamnsavgifter. Tekniska förvaltningen sköter alla anordningar i hamnen. Det finns trailerramp, som arrenderas av varvet, och mastkran. En investering för tio miljoner kronor har gjorts i Smygehamn för att komma tillrätta med det tidigare problemet med illaluktande tång. Investeringen innebar en sönderslagning av bottenplattan i hamnen, uppfyllnad av sten för att få fall från innerdelen till ytterdelen av hamnen och en anläggning för att pumpa in friskt vatten i hamnen. Lukten har försvunnit men fortfarande är det problem med tång i hamnbassängen. Det finns förslag om att göra en modellstudie för att stoppa intrång av tång i Smygehamn och denna utredning ska också ge svar på om västra pirarmens yttersta del ska renoveras eller tas bort. Ett verksamhetsråd, liknande det i Gislöv, finns för Smygehamn. Smygehamn har betydligt fler kommunanknytna intressenter än övriga hamnar beroende på Smygehukets betydelse som turistmål. Det har under flera år diskuterats utveckling av turistverksamheten här men arbetet har inte fortskridit som det var tänkt. Även om själva hamnen också tillhör Smygehuk kan det med fördel göras en uppdelning mellan vad som är turistverksamhet och vad som är hamnverksamhet. Utredningens förslag är att turistverksamheten omfattar det geografiska området från kiosken vid riksväg 9, presentbutiken, rökeriet, caféet och utsiktsplatsen och österut med Köpmansmagasinet. Detta kan ligga samlat under Trelleborgs Utvecklings AB med Turistbyrån. Hamnområdet med uppställningsplats bör ligga fortsatt under Tekniska förvaltningen. Gränsen mellan hamn- och turistverksamhet skulle då gå vid vallen ner mot östra kajen. Någon anledning att ändra Fastighetsförvaltningens ansvar för hamnstugan finns inte då förvaltningen även handhar byggnaderna på fastigheten med vandrarhem och fyrtorn. Hamnen är genom sitt läge vid Smygehuk ett etablerat besöks- och turistmål. Utvecklingen av turismen och de verksamheter som hör till bör hanteras utanför hamnverksamheten. Hamnens utveckling måste dock matcha utvecklingen av Smygehuk där den stora frågan är problemet med tång i hamnbassängen. Hamnen kan, med kommande satsning på Smygehuk, behöva öka kapaciteten som gästhamn.

Utredningens slutsatser

Småbåtshamnarnas framtid

Efterfrågan på båtplatser i Trelleborgs småbåtshamnar torde fortsätta öka i framtiden genom den utbyggnad av bostäder i kustnära lägen som sker och som planeras de närmaste åren. Yrkes- och fritidsfiskare kommer troligen att finnas kvar i nuvarande eller något minskad omfattning. Förutsättningar finns att utveckla hamnarna som turist- och besöksmål, både från land och för gästbåtar. Förutsättningarna bedöms vara störst i Gislöv då man redan idag har många besök av gästbåtar, är ett genuint fiskeläge, har mest utbyggd service och ett stadsnära läge med stadsbussförbindelse.

En satsning på småbåtshamnarna som turist- och besöksmål kräver stora investeringar och behöver analyseras vidare om inriktningen anses intressant.

Organisation

Den huvudsakliga uppdelningen för småbåtshamnarna bör vara att investeringar, ombyggnader, drift, underhåll, arenden samt administration av båtplatser handhas av en aktör. Om ansvaret även fortsättningsvis ska ligga under kommunen är Tekniska förvaltningen den förvaltning som är bäst lämpad utifrån verksamhet och kompetens. Fritidsförvaltningens ansvar för båtplatser föreslås därför upphöra och övergå till Tekniska förvaltningen.

Utveckling av hamnområdet som turist- och besöksmål bör hanteras av Trelleborgs Utvecklings AB vilket innebär att ansvaret för området från kiosken vid riksväg 9 till utsiktsplatsen i Smygehamn (Östra Torp 20:44 samt del av Östra Torp 20:21) överförs till utvecklingsbolaget enligt beskrivningen ovan. För övriga hamnar räcker i nuläget överföringen av båtplatsadministration.

Beroende på utveckling av hamnen i Gislöv och Skåre kan ett ökat ansvar behöva läggas på Trelleborgs Utvecklings AB om beslut fattas om en satsning på dessa som turist- och besöksmål. Inriktningen bör då vara densamma som i Smygehamn att Tekniska förvaltningen hanterar markfrågorna.

För den dagliga skötseln av hamnarna kan det vara lämpligt att överföra detta och ge ett ökat ansvar till respektive båtklubb. Ett avtal är redan på gång med båtklubben i Skåre.

Ambitionen på sikt bör vara att detta även kan göras i övriga hamnar utifrån erfarenheter från Skåre och när förutsättningar finns.

Ägandet av hamnbassängerna Gislöv, Smygehamn och Västra småbåtshamnen bör, genom fastighetsregleringar, överföras från Trelleborgs Hamn AB till Trelleborgs kommun.

Ekonomi

Även utan en turist- och besöksmålssatsning kommer småbåtshamnarna att kräva investeringar i främst muddring för att klara av att hålla angivna mått på bottendjup. Genom att muddermassor från hamnbassänger inte får föras ut till havet utan måste köras till deponi är detta kostsamma åtgärder. Det fortsatta arbetet med tången i Smygehamn kommer att kräva avsevärda investeringar.

Utredningens uppdrag är inte att analysera ekonomin och ge förslag på förändringar av denna men de senaste årens kostnadsökningar visar på ett behov av detta. Det är viktigt att det finns en budget för småbåtshamnarna som är realistisk för att klara de ambitioner och behov som finns. Intäktssidan behöver förstärkas om inte ytterliggare skattemedel ska tas i anspråk. Med tanke på att båtplatsavgifterna är låga i jämförelse med andra skånska hamnar och att dessa

avgifter inte förändrats sedan 2002 är det rimligt att dessa ses över och justeras. I detta sammanhang bör en förutsättning vara hur stor andel av kostnaderna för småbåtverksamheten som beror på båtplatserna. Detta i linje med budgetdirektiven för 2010 som anger följande: ”Dessutom uppmanar kommunstyrelsen samtliga nämnder att *se över samtliga taxor- och avgifter* så att i de fall det är möjligt full kostnadstäckning erhålles”.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås, utifrån utredningens slutsatser, besluta att:

- Investeringar, ombyggnader, drift, underhåll, arenden samt administration av båtplatser i småbåtshamnarna ska handhas av Tekniska förvaltningen.
- Fritidsförvaltningens ansvar för båtplatsadministrationen upphör liksom en del av intäkterna för detta.
- Ansvaret för området från kiosken vid riksväg 9 till utsiktsplatsen i Smygehamn (Östra Torp 20:44 samt del av Östra Torp 20:21) överförs till Trelleborgs Utvecklings AB och Turistbyrån. Hamnområdet i Smygehamn handhas även fortsättningsvis av Tekniska förvaltningen.
- Uppdra åt Trelleborgs Utvecklings AB att i en särskild utredning klarlägga förutsättningarna för att utveckla hamnarna som turist- och besöksmål.
- Ge Tekniska nämnden i uppdrag se över arrenden, tomträttsavgift och båtplatsavgifter i småbåtshamnarna i syfte att nå bättre kostnadstäckning.
- Utrycka sitt stöd för att den dagliga skötseln av Skåre hamn överförs till båtklubben och på sikt även i övriga hamnar utifrån erfarenheter från Skåre och när förutsättningar finns för detta.
- Fastighetsregleringar görs för att föra över ägandet av hamnbassängarna i Gislöv, Smygehamn och Västra småbåtshamnen från Trelleborgs Hamn AB till Trelleborgs kommun.
- I övrigt godkänna föreliggande utredning om småbåtshamnarna.

Trelleborg 2009-05-28

Rutger Persson
Kommundirektör

Mats Åstrand
Personalekonom